

Krakkó ünnepe

A Floriańska utca fölött fehér zászlóerdő, a zászlókon felirat: Krakkó ünnepe.

A hirdetőoszlopon plakátok tudósítanak a közelgő ünnepről.

A Posztócsarnok előtt, a Mickiewicz-szobor és a Szent Adalbert-templom között kialakított szabadtéri színpadon egyelőre még csak mikrofonpróbát tartanak. A Mária-templom kordonnal elkerített északi oldalán a 130. születésnapját ünneplő Városi Tűzoltó Egylet tart színpompás, kosztümös felvonulást és bemutatót a „szájtáti népek”, kül- és belföldiek legnagyobb öröme. A bemutató csúcspontján még a hejnaft fúvó harsonát is „lemenekítik” egy kötélén a magas templomtoronyból. A város ünnepének külsőségei idén keverednek a két nap múlva esedékes EU-s népszavazás harsány óriásplakátaival, a csillagos EU-zászlókkal, a pró és kontra agitáló röplapok ezreivel.

Június 5-én Krakkó önmagát ünnepli, egészen pontosan azt, hogy 1257. június 5-én Szemérmes Boleszláv krakkói fejedelem és magyar felesége, IV. Béla leánya, Kinga megadta Krakkónak a magdeburgi városjogot. A többnapos rendezvényesorozat nyitánya az ünnepi tanácsülés, amelynek idén magyar vonatkozása is van: a 15 napirendi pontból

hat arról szól, hogy Dr. Kovács Istvánt, a Magyar Köztársaság krakkói főkonzulját a város vezetése „Krakkó Királyi Székesfőváros Díszpolgára” címmel tüntette ki. Az ünnepi ceremóniák elegáns és emelkedett lebonyolításában utolérhetetlen lengyelek ezúttal is kitétek magukért. Amikor a laudáció, az átadás és a díszpolgár beszéde után egy kis falu góral népviseletbe öltözött iskolai fúvószenekara eljátszotta a hivatásos zenészeket is próbára tevő magyar himnuszt, a jelen lévő magyar vendégek nem igazán tudták leplezni megindultságukat.

A krakkói díszpolgári címet 1850-ben alapították, azóta mindössze 53 alkalommal ítelték oda, 1990 óta például olyan személyiségeknek, mint Lech Wałęsa, Sławomir Mrożek, Stanisław Lem, Czesław Miłosz, Wisława Szymborska, Ronald Reagan, az idősebb George Bush, Zbigniew Brzeziński, Margaret Thatcher. A sorban 54. Kovács István az első magyar és az első diplomata, aki ezt a címet – a lengyel – magyar kapcsolatok terén költő-műfordítóként, történészként, diplomataként szerzett kiemelkedő érdemei elismeréseként – megkapta.

Hogy a krakkóiak körében mennyire népszerű Kovács István, azt nem csupán a városháza zsúfolásig megtelt patinás dísztermében hivatalosan elhangzott méltató szavak, de a szűnni nem akaró taps és a gratuláló krakkóiak hosszan kigyózó sora is bizonyította.

Szenyán Erzsébet

KOVÁCS ISTVÁN

A magyar–lengyel kapcsolatok szolgája maradok

„Krakkó, kattanóan tömör városnév, észrevétlenül telepszik meg tudatunk mélyén, még a gyermekkor időhatárain belül. Mintha életünk örökké létező tartozéka, feltárandó titka lenne. Egy olyan térbeli pont, ahol megvethetjük a lábunkat... és ahonnan nekivághatunk a nagyvilágnak. Egymásba metsző idősíkok és történelmi korszakok kaleidoszkópja... ezüstösen tükröződik benne a Wawel, a lengyel akropolisz, a pictéri Nagyboldogasszony-templom – koronásan kar-

Beszéd a Krakkó díszpolgára cím átvétele alkalmából.

csú és behemóton magába roskadt tornyaival – , a Flórián utcát elnyelő őrtoronykapu s a kapun túl a Körligetre madártváltból vörös pecsétet ütő Barbakán. A Ferencesek templomának színes üvegablakaiban – Boldog Salomea sírja fölött – fölfénylenek a XX. század gyászkeretes évszakai... A *Menyegző* írója, a krakkói Stanisław Wyspiański álmodta meg őket; ő, aki a lengyel színházat a világ élvonalába emelte.”

Elnézést kérek azért, hogy önmagamot idéztem annak a könyvnek az előszavából, amely pár hónappal ezelőtt jelent meg Magyarországon *Bámulám a Visztulát... Krakkó a magyar művelődés történetében* címmel. A rövid előszó így fejeződik be: „A Buda eleste utáni évtizedekben közel másfélszáz magyar könyvet nyomtatnak itt, s egyetemének matrikulájában diákok százainak neve mellett olvasható: »Hungarus«. Mi, kései

Kovács István díszpolgárrá avatása – Krakko, 2003. június 5.

leszármazottak az 1960-as, 1970-es években, a város határában autóstopra várva, csak álmodozhattunk arról, hogy milyen jó volna éveket töltve itt tanulni. És ha az álom nem is válhatott valóra, Krakko a mi személyiségünket is építő valóság lett. Életünk álomszerű elmúlásának valósága. De Krakko álomszerűségében is megismerhető. Megismerendő.”

E sorokkal egy nemzedék hangján vallottam saját álmaidról. Annak a nemzedéknek álmaidról szóltam, amelynek gyermekkorát a sztálinizmus fekete mágiája és 1956 hirtelen felnőtté varázsoló, lélekszárnyaló csodája egyaránt áthatotta. Ahhoz a nemzedékhez tartozom, amelynek tagjai az 1956-ot követő amnéziás évek után szerencséseként Lengyelországban találták meg tévova nemzeti önazonosságukat s a bátrabb politikai gondolkodás, majd az 1970-es évek végétől a cselekvés igényét.

Az én valóra nem vált álmom is az volt, hogy Krakko-ban tanuljak. Tanuljak és éljek. Dolgozzam... Egy 1848/49-ről szóló regény keltette fel bennem a lengyelek, a lengyel történelem, a lengyel nyelv iránti érdeklődést, amely tartósan bizonyult. A jutalom érte a sors részéről, hogy a tanulás, majd a napi munka egyaránt Lengyelországhoz, a lengyel irodalomhoz, a lengyel történelemhez, a lengyel kultúrához, s ezáltal Krakko-hoz is kötött.

Az igazán szoros személyes szálakat, amelyek e városhoz fűztek, egy barátság jelentette. 1972-ben ismertem meg személyesen – a magyar témájú történeti munkái által korábban már ismert – Wacław Felczakot, a Jagelló Egyetem 1950 és 1956 között életfogytiglani börtönbüntetését töltő tanárát, aki 1938/39-ben, a nevét illetően legalábbis, ugyanabban a budapesti Eötvös Kollegiumban tanult, amelynek, negyedszázad múlva, éveken át én is diákja lehettem. Az ő érdeklődését a magyar történelem iránt Kossuth alakja keltette föl még gyermekkorában, az enyémét a lengyel iránt Bem. Wacław Felczak a háború alatt a Honi Hadsereg – Varsó és London közötti futárútvonalat felező – budapesti bázisának parancsnoka volt. Tehát valamilyen formában alakította a históriát.

Az életemet átható mai nap tudatában szinté természetesnek tartom, hogy pár utcával odébb a Lengyel Tudományos Akadémia Levéltárában egy hét múlva nyílik a Wacław Felczak életét bemutató dokumentum- és fotókiállítás. Láthatók lesznek a tárlókban azok a fényképek is, amelyek azt a jeletet örökítették meg, amikor az 1960-as évek autóstopos nemzedékének néhány tagja 1986. június 6-án a középkori Collegium Maius szenátori termében ünnepi ülésen adja át neki a 70. születésnapjára *Hungaro-polonica* címmel összeállított tanulmánykötetet, Felczak-émlékkönyvet. Szerzői között található az író-műfordító Göncz Árpád, Magyarország majdani köztársasági elnöke, Für Lajos történész, a pár év múlva leendő honvédelmi miniszter, a költő Csóori Sándor, a Magyarok Világszövetségének rendszerváltozást követő elnöke.

Számomra akkor ott, a Szent Hedvig királynő áldozatkészségéből megvásárolt egyetemi épület reneszánsz udvarán állva elképzeltetetlen volt, hogy diplomataként Krakko-ban dolgozzam. Alig hittem abban a csodában, hogy világégés nélkül bekövetkezhet a rendszerváltozás... Ami 1989-ben mégis megtörtént. Ennek következménye volt, hogy 1990 szeptemberétől már nem a budapesti egyetem lengyel filológiai tanszékén tanítottam, hanem a Magyar Köztársaság varsói nagykövetségén dolgoztam – kulturális tanácsosként.

Nem kell bizonygatni, hogy magyar diplomata számára mennyire ideális terep Lengyelország. Amennyiben szeret dolgozni, még élnek ifjúkori álmai, ismeretei nem felszínesek és nem merülnek ki a magyar–lengyel barátságot hangoztató szövegben, unalmas mosolyban... 1990-ben kezdő hivatalnokként és diplomataként – saját helyzetemből kiindulva – ösztönösen éreztem, hogy a kultúra a diplomácia húzóágazata. Ezzel kapcsolatos tevékenységemet akkor még személyes passziómnak tartották. Pedig mi

más lenne az egyesülő Európában a diplomáciai munka meghatározó jegye, ha nem a kultúrával kapcsolatos tevékenység?

A kultúra és Krakkó szinonima. Ennek tudatában fogalmazódott meg a terv, hogy ha komolyan akarjuk venni a magyar diplomácia kulturális jelenlétét a Baltikum és az Adriatikum közötti térség északi részén, a visegrádi négyek együttműködési területének tengelyében, akkor Krakkóban fel kell támasztani azt a konzulátust, amely 1918 vége és 1939 között működött. 1994 tavaszán ennek jegyében kelt életre a Magyar Köztársaság Főkonzulátusa Krakkóban. Részbene célja az volt, hogy bölcs átgondolással laboratóriuma legyen az európai uniós felkészülésnek abban a tekintetben, hogy milyen óriási szellemi erőt és hatást jelent az, ha a diplomáciai munka homlokterében a kulturális, tudományos kapcsolatok, valamint a települések, intézmények, iskolák közötti együttműködés építése folyik. Ma Dél-Lengyelország és Magyarország közel száz települése, régiója, alrégiója, egyeteme között van tartalmas kapcsolat. A kultúra emberi kapcsolat, kézfogás, beszélgetés, mosoly, bizalom. A kultúra napi munka.

A kultúra a másikunk, felebarátunk szinonimája. Köszönöm a város vezetőinek azt a bizalmat, hogy felvettek Krakkó díszpolgárainak nem túl népes sorába. Most, hogy hivatalosan is a város – középkori hangulatban mondvá – patríciaus lettem, továbbra is a kultúra, a magyar–lengyel kapcsolatok, a közép-európai együttműködés építésének szolgája maradok. ■

Számunk szerzői

ÁGH ISTVÁN (1938)

író

ALBERT GÁBOR (1929)

író

ANTAL LÁSZLÓ (1942)

közgazdász

BALOGH ANDRÁS (1944)

történész, diplomata

BEÖTHY BALÁZS (1965)

képzőművész

D. MAGYARI IMRE (1955)

újságíró

DEÁK LÁSZLÓ (1946)

író, költő

G. KOVÁCS LÁSZLÓ (1961)

történész, műfordító

GELLÉR KATALIN (1946)

művészettörténész

GYURKOVICS TIBOR (1931)

író, költő

JÓKAI ANNA (1932)

író

KALÁSZ MÁRTON (1934)

költő

KOSÁRY DOMOKOS (1913)

történész

KUKORELLY ENDRE (1952)

író

MARTONYI JÁNOS (1944)

jogász, közgazdász

MÓDOS PÉTER (1943)

író, szerkesztő

NAGY GÁSPÁR (1949)

költő

OLÁH JÁNOS (1942)

író

SÁNDOR IVÁN (1930)

író, kritikus

SZAKOLCZAY LAJOS (1941)

író

SZAKONYI KÁROLY (1931)

író

SZIGETHY GÁBOR (1942)

irodalomtörténész

TORNAI JÓZSEF (1927)

költő

TÓTH KRISZTINA (1967)

költő, műfordító

VÉGEL LÁSZLÓ (1941)

író, Újvidék